

Concrete plannen om de verwerkingsplicht in te vullen hebben melkveehouders vaak nog niet

Melkveehouders en verplichte mestverwerking, wat nu?

Vanaf 1 januari 2014 zijn veehouders met een mestoverschot verplicht om een deel van dit overschot te laten verwerken. De verplichte verwerkingspercentages variëren dit jaar van 5% voor de regio Overig, 15% voor de regio Oost tot 30% voor de regio Zuid. Vanaf 2015 zullen deze percentages, die overigens nog steeds niet officieel bevestigd zijn, omhoog gaan naar respectievelijk 10, 30 en 50 procent. Melkveehouders moeten ook aan deze verplichting voldoen, ook al zullen veel melkveehouders hier nu nog niet actief mee bezig zijn. Momenteel zitten we halverwege 2014 dus het wordt tijd om actie te ondernemen. In dit artikel wordt daarom duidelijk gemaakt welke opties melkveehouders hebben om op een goede en doeltreffende manier aan de verwerkingsplicht te kunnen voldoen.

Tekst: **Bob van Helvoort**

Wie moet verwerken?

Uit onderzoek van accountantsbureau Alfa Accountants blijkt dat 63% van de Nederlandse melkveebedrijven in 2014 een mestoverschot heeft. In 2015 stijgt dit percentage naar 72% door o.a. de aanscherping van de fosfaatnormen op bouw- en grasland. Dit betekent echter niet dat al deze melkveebedrijven met een mestoverschot ook

daadwerkelijk moeten verwerken. Melkveebedrijven met een verwerkingsplicht van minder dan 100 kg fosfaat zijn vrijgesteld van de verwerkingsplicht. Daarnaast komen biologische bedrijven en bedrijven met grenspercelen in aanmerking voor vrijstellingen. De overige melkveehouders zullen verplicht mest moeten verwerken. Voor de regio's Zuid en Oost zal ongeveer 40 tot 60% van de melkveehouders mest moeten verwerken. Deze melkveehouders hebben verschillende mogelijkheden om dit aan te pakken. Indien er in de regio voldoende plaatsingsruimte en vraag is voor rundveedrijfmest bij andere veehouders of akkerbouwers, is een regionale mestafzetovereenkomst (RMO) wellicht de eenvoudigste en goedkoopste optie. Hierbij wordt de te verwerken hoeveelheid binnen een straal van 20 kilometer afgezet. De mest hoeft hiermee dus niet daadwerkelijk "verwerkt" te worden. De voorwaarde hierbij is dat het fosfaatoverschot niet groter is dan 25% van de totale mestproductie. Daarnaast moet deze mest direct aangewend worden op het perceel van de regionale afnemer. Voor het jaar 2014 is dit dus al geen optie meer.

Zelf mest verwerken

Regionale mestafzet zal voor veel melkveehouders in intensieve veehouderijgebieden geen optie zijn. Deze melkveehouders kunnen vervolgens hun verwerkingsplicht invullen door zelf mest te gaan verwerken op het eigen bedrijf. Hierbij moet

rekening gehouden worden met het verschil tussen "verwerken" en "bewerken" van mest. Onder mestverwerking valt het exporteren van dierlijke meststoffen, het verbranden of vergassen van dierlijke meststoffen tot as waarin maximaal 10% organische stof aanwezig is of het produceren van mestkorrels met 90% droge stof in een erkende installatie. Het vergisten, composteren van mest of het produceren van mineralenconcentraten uit dierlijke mest valt onder mestbewerking. De installaties die voor deze technieken benodigd zijn, zijn echter te duur om rendabel te zijn op een individueel melkveebedrijf. Hiernaast zal er ook een afzet voor deze eindproducten gevonden moeten worden. De mineralenconcentraten worden momenteel nog niet aangemerkt als kunstmestvervanger, dit bemoeilijkt de afzet ervan. Wel hebben melkveehouders de optie om een hygiëniseringsunit aan te schaffen. Op deze manier kan de dierlijke mest op boerderijschaal exportwaardig gemaakt worden. Veenhuis heeft onlangs een hygiëniseringsunit op de markt gebracht die aan de EG-verordeningen voldoet. Hierbij wordt de dierlijke mest eerst gescheiden waarna deze gehygiëniseerd wordt. Dit proces dient minimaal 60 minuten onder 70 °C plaats te vinden, hierna is de dikke fractie exportwaardig. Hiernaast kan de dikke fractie ook als boxbedekking in diepstrooiselboxen gebruikt worden doordat de gehygiëniseerde mest een lage bacteriedruk heeft. Hiermee kan dus op strooiselkosten bespaard worden, maar dit is geen

invulling van de verwerkingsplicht. Alleen bij het gebruik van dikke fractie als boxbedekking kan de vanaf 90.000 euro kostende installatie rendabel gemaakt worden. Afhankelijk van de te verwerken hoeveelheid dierlijke mest kan de installatie op deze manier vanaf 200 melkkoeien rendabel worden. Er moet dan natuurlijk wel afzet geregeld zijn voor de resterende gehygiëniseerde dikke fractie. Ook is er een omgevingsvergunning nodig voor de installatie en de veehouder dient zich bij de NVWA te registreren als mestverwerker.

Met een hygiëniseringsunit wordt de mest exportwaardig gemaakt.

Vaak nog geen concreet plan

Melkveehouder H. uit het Brabantse Loosbroek heeft een fosfaatoverschot van ruim 2200 kg. Dit betekent dat hij in 2014 met een verplicht verwerkingspercentage van 30% ruim 650 kg fosfaat dient te verwerken. H. is hier al mee bezig maar heeft tot op heden nog geen concrete plannen gemaakt: 'Het reguliere mestoverschot laat ik altijd afvoeren door een intermediair. Het is de bedoeling dat dit ook met de te verwerken mest gebeurt, de intermediair heeft aan het begin van het jaar aangegeven dat dit geen probleem voor hem is doordat hij contacten heeft met verschillende verwerkers.'

Vastgelegde contracten zijn er echter nog niet. H. heeft ook overwogen om in een mestverwerkingscoöperatie te stappen, maar heeft hier uiteindelijk vanaf gezien: 'Het project was nog in de realisatiefase, hierdoor was er nog geen vergunning en de projectleider kon of wilde daarom nog niets over de verwerkingskosten zeggen. Ook werd er inschrijfgeld gevraagd voor deelnemende veehouders. Deze onzekerheden zijn voor mij reden geweest om niet deel te nemen.'

Foto beneden: H. hoopt met behulp van zijn intermediair de verwerkingsplicht in te vullen.

Mest verwerken in coöperatievorm

Vervolgens hebben melkveehouders de mogelijkheid om zich aan te sluiten bij een mestverwerkingscoöperatie. Vanaf 2013 zijn er in Nederland 129 verwerkingsinitiatieven in ontwikkeling. Begin 2013 waren er 8 operationeel en 31 initiatieven bevonden zich in het stadium rondom de vergunningaanvraag. De komende weken verschijnt een nieuwe inventarisatie van de mestverwerkingscapaciteit. Hieruit zal moeten blijken welke capaciteit op de korte termijn beschikbaar is en wat er de komende drie tot vier jaar gerealiseerd gaat worden. Ook zal hiermee duidelijker worden of er voldoende capaciteit is om in 2015 aan de verwerkingsplicht te kunnen voldoen. Het belangrijkste voordeel voor een melkveehouder bij het invullen van de verwerkingsplicht via een verwerkingscoöperatie is de afzetzekerheid. Zo geeft de verwerkingsinstallatie "Merensteyn", onderdeel van productcoöperatie Mestac, zeven jaar afzetzekerheid. Melkveehouders

die een contract hebben afgesloten zijn er zeker van dat de mest 12 maanden per jaar zonder enorme prijsschommelingen wordt opgehaald en verwerkt. Hiervoor dienen zij wel eerst lid te worden van de coöperatie en zich in te schrijven voor 7 euro per ton drijfmest. Hier komen vervolgens de daadwerkelijke verwerkingskosten nog bij boven de kosten voor de reguliere afzet. Het is vaak nog onduidelijk hoe hoog deze kosten precies gaan zijn, hierdoor zijn melkveehouders vaak terughoudend. Hans Verkerk, secretaris Meststoffendistributie bij CUMELA Nederland, geeft aan dat de verwerkingskosten op dit moment rond de € 1,50 per kg fosfaat bewegen. Een nadeel van een verwerkingscoöperatie is dat melkveehouders voor een bepaalde periode moeten vastleggen hoeveel fosfaat uit dierlijke mest zij gaan leveren voor verwerking. Als blijkt dat de fosfaatwaarden in de mest gedurende het jaar tegenvallen, zal er meer drijfmest aangeboden moeten worden. Als dit om een of andere reden niet lukt door bijvoorbeeld een

lege mestput kan het melkveebedrijf dat de mest moet leveren een boete van de coöperatie verwachten voor de niet geleverde hoeveelheid.

Vervangende verwerkingsovereenkomst (VVO)

Een andere mogelijkheid voor melkveehouders om aan de verwerkingsplicht te voldoen is de afsluiting van een vervangende verwerkingsovereenkomst met een collega-veehouder. Deze collega-veehouder verwerkt in dit geval meer mest dan dat hij verplicht is, en kan hiermee de verwerkingsplicht van de melkveehouder "overkopen". Deze collega-veehouder is hierbij vaak een varkenshouder die sowieso al veel dient te verwerken. Door de verwerkingsplicht van de melkveehouder over te nemen hoeft deze zijn drijfmest niet te laten verwerken, al de te verwerken mest komt hierbij van de varkenshouder vandaan. VVO's hebben als voordeel dat de rundveedrijfmest bij akkerbouwers afgezet kan worden. Een VVO tussen een melkveehouder en een pluimveehouder is niet mogelijk. Via een uitruilmogelijkheid in de wet is dit volgens Verkerk met tussenkomst van een intermediair wel mogelijk. Verkerk is duidelijk voorstander van het gebruik van VVO's: 'In mijn visie moeten vooral die mestsoorten verwerkt worden die daarvoor het meest geschikt zijn. Dit zijn mestsoorten met hoge fosfaatgehalten per ton. Als je moet kiezen tussen het verwerken van varkensmest of rundveemest, hoef je voor dezelfde hoeveelheid fosfaat minder dan de helft van varkensmest te verwerken.' Via de VVO's is het dus mogelijk om het volume van de te verwerken hoeveelheid beperkt te houden door voornamelijk fosfaatrijke (vlees)varkensmest te verwerken. Verkerk is dan ook van mening dat vooral de vleesvarkenshouders in actie moeten komen bij het opzetten van verwerkingsinitiatieven. De rol van melkveehouders hierin is het mede-financieren van deze initiatieven door VVO's met hen af te sluiten. Hij hamert er hierbij wel op dat melkveehouders langjarige afspraken moeten maken met deze varkenshouders, zodat zij zekerheid hebben en financieel gestimuleerd worden om mest te verwerken. Voor het afsluiten van VVO's gelden marktprijzen, deze schommelen momenteel net als de hiervoor genoemde verwerkingskosten bij coöperaties rond de € 1,50 per kg fosfaat. Door langjarige afspraken te maken krijg je als melkveehouder ook pas echte zekerheid van deze kosten. Binnen verwerkingscoöperaties kan ook met VVO's gewerkt worden. Bij Mestac is het voordeel

hierbij dat melkveehouders een vaste prijs betalen die over een langere periode is vastgelegd, varkenshouders ontvangen een vaste vergoeding voor het beschikbaar stellen van de VVO.

Er zijn verschillende websites beschikbaar waar individuele melkveehouders hun verwerkingsplicht kunnen aanbieden via VVO's. Hier kunnen vervolgens ook verwerkers en veehouders die plaatsingsruimte aanbieden een advertentie plaatsen zodat zij een geschikte VVO met een veehouder af kunnen sluiten. *Fosfaat.nu*, *mestverwerkingsrechten.nu* en *mestverwerken.nu* zijn enkele voorbeelden van diensten waar VVO's online geregeld kunnen worden.

Leg contracten vast

Verkerk zou als melkveehouder niet zelf mest gaan verwerken. Melkveehouders hebben de optie om zich aan te sluiten bij een mestverwerkingscoöperatie, eventueel hierbinnen gebruik makend van VVO's, of het individueel afsluiten van een VVO met een varkenshouder. Op deze manier komt er geld vrij om mest te verwerken in de varkenshouderij en voor individuele melkveehouders is deze optie vaak het goedkoopst. Via een verwerkingscoöperatie is het ook mogelijk, er zal dan wel vaak inschrijfgeld gevraagd worden maar je hebt wel meer zekerheid doordat de mestverwerking volledig door de coöperatie geregeld wordt. Verkerk heeft nog wel een tip voor melkveehouders die zich bij een (nog op te zetten) verwerkingscoöperatie willen aansluiten: 'Ga geen geld stoppen in verwerkingsprojecten die beloven dat zij tegen een zeer lage prijs mest kunnen verwerken, zonder dat zij enige onderbouwing hebben van hun plan en geen bewezen verwerkingstechniek beschikbaar hebben.' Hiernaast adviseert Verkerk om bij beide opties langjarige contracten vast te leggen. Hiermee ben je als melkveehouder pas echt verzekerd van een gegarandeerde invulling van de verwerkingsplicht. Het feit dat de verplichte verwerkingspercentages van 2015 nog steeds niet vastgesteld zijn bemoeilijkt dit soms wel. Desondanks is het wel belangrijk dat melkveehouders samen met varkenshouders in beweging komen. Melkveehouders die hun verwerkingsplicht namelijk niet (volledig) invullen krijgen hiervoor een boete van 11 euro per kg fosfaat die niet verwerkt is. Stil blijven zitten is dus geen optie.